СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 191. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 17 серпня 1935. VOL. XLIII. No 191. Jersey City, N. J., Saturday, August 17, 1935. THREE CENTS

СЕНАТ ПРИНЯВ ЗАКОН ПРО ОПОДАТКУВАННЯ БАГАЧІВ

ВАШИНГТОН. — Сенат приняв у четвер, 15-го серпня, проєкт закону для оподаткування багачів так, як це пропонувала адміністрація, з двома незначними змінами. З поспіху, з яким цей закон перейшов, здогадуються, що конгрес уже незабаром покінчить свої наради й розійдеться на вакації. За закон голосували 57 сенаторів, проти — 22. Тепер закон піде до конференції з представниками палати послів, щоб вирівнати ріжниці.

НОВІ АМЕРИКАНСЬКІ ДОЛЯРИ.

ВАШИНГТОН. — Бюро для друку грошей розпочало друк нових паперових долярів. На них уведено новість, бо буде поміщена печатка Злучених Держав з обох боків. Досі пересічний громадянин знав лиш один бік великої печатки, тобто американського вірла, що держить в одній нозі оливну галузку, а в другій стрілки. Тепер буде поміщений іще другий бік, на якому є два латинські написи, а між ними по середині нескінчена пірамі-да. Над пірамідою є всевидюче око.

ВІЛЬНА ТОРГОВЛЯ СРІБЛОМ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

ВАШИНГТОН. — Сенат приняв засаду вільної торговлі сріблом, всупереч існуючому недавньому законови про змонополізування цеї торговлі федеральним урядом. Вільну торговлю додано до закону про податки від великих багатств. Коли цілий закон буде принятий іще палатою послів, то тимсамим буде знесений дотеперішній монополь на срібло. Надіються, що тепер головний світовий торг на срібло перенесеться до Америки.

РАКЕФЕЛЕР ПОДАРУВАВ 27 МІЛІОНІВ, ЩОБ НЕ ПЛАТИТИ ПОДАТКІВ.

ВАШИНГТОН. — Джан Д. Ракефелер Молодший роздав на ріжні цілі й приватним одиницям суму 27,300,000 долярів від 28-го червня, щоб не платити федерального податку від багатств, як це проєктував президент Рузвелт. Обраховують, що цілий податок від дарованих міліонів був би виніс 11,097,450 долярів, колиб даруники Ракефелера були дані приватним одиницям. Колиж він роздав їх на добродійні цілі, то від таких даруників податку нема.

ЛІТАКОМ ПРИВЕЗЛИ МОРЯКА З КОРАБЛЯ ДО ШПИТАЛЮ.

КЕЙП МЕЙ (Ню Джерзі). — Літак побережної сторожі полетів 275 миль на море, щоб забрати з воєнного корабля моряка, який випив отрую. Його привезли до шпиталю в Норфолк, Вірджінія.

БУДУТЬ ЗАПОВІДАТИ ПОГОДУ СТО ЛІТ НАПЕРЕД.

ВАШИНГТОН.—Секретар Смитсонійського Інституту, Карло Г. Абот, приготовив вісти про погоду на рік 1934, 1935 і 1936. Це було ще в році 1933. Ці передбачення він запечатав. Тепер отворили передбачення на 1934 рік і переконалися, що вони досі майже точно здійснилися. Д-р Абот пояснює своє відкриття тим, що сонце посилає свої проміні в постійнім ладі 23 роки. Ті проміні мають вплив на зміну погоди. Після 23 років починається новий круг, отже знову такасама погода, як у минулих 23 роках по черзі. На несподівані зміни погоди впливають місцеві умовини й настільки передбачення можуть бути недокладні. На підставі відкриття Абота можна передбачити нову посуху на американським Заході в половині 1950 року.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ЗРІКАЮТЬСЯ ОПІКИ НАД РЕПУБЛИКОЮ ПАНАМА.

ВАШИНГТОН. — Після цiломісячних переговорів департамент стейту заключив договір з републикою Панама. На його основі Злучені Держави не будуть дальше гарантувати незалежности цієї републики, ані не будуть заводити там внутрішнього ладу на випадок, колиб там вибухли які заворушення. Злучені Держави платять републиці Панами по 250,000 долярів річно за дозвіл уживання панамського каналу.

ЗГОРІЛИ ЧОТИРИ ОСОБИ ПРИ ОСІДАННІ ЛІТАКА.

ГІЛМЕР (Тексас). — Трimоторовий літак лінії Дельта згорів при осіданні на бавовнянім полі. В ньому згорів пільот і три подорожні. Частину почти вратовано.

ЦІКАВІ РОЗКОПИ ПРИНСТОНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

ПРИНСТОН (Ню Джерзі). — Д-р Шір, професор клясичної археольогії в тутешньому університеті, приїхав з наукової праці при розкопах на старинному ринку („агора") в Атенах, у Греції. Каже, що відкопав там театр Одейон з першого століття по Христі й цвинтар з так званої „мікенської епохи" звперед півтори тисячі літ перед Христом. Упродовж пятьох літ він розкопав 9 акрів землі з усіх 16.

ЗЛОВЖИВАННЯ В ПОЧТОВІЙ АГЕНЦІЇ.

Перед вирішним трибуналом у Львові розпочалася розправа проти Стефанії Борецької, колишної управительки почтової агенції в Люблині Великім під Львовом, та її сестри Марії Сокальської, колишньої уряднички також, під закидом грошевих зловживань. Два роки обі брали почтові гроші до власної кишені, але так спритно, що часті ревізії інспекторів не викрили нічого. Аж кількаднeвна докладна ревізія ствердила, що обі сестрички здефраудували 18,492 зл. Крім того знайдено у них 37 грошевих і 8 листових посилок, яких не доручено. Деякі листи були отворені, що свідчило, що вони нарушували тайну листування. Знайдено теж сфальшовану щадничу книжечку ПКО, але так зручно, що навіть фаховці з трудом могли це ствердити. На внесення оборони розправу відложено, щоб доповнити слідство.

СМЕРТНИЙ ВИПАДОК У МЛИНІ.

Перед окружними карним судом у Львові станули Леон Равх, Юлій Гамердінгер і Ян Рончковський за проступок з арт. 230 к. з. Акт обвинувачення закинув їм, що на їх поручення млинарський робітник Задорожний узяв переносну електричну лямпу з ушкодженою ізоляцією і при тім, поражений електричним струмом, погиб на місці. Розправа виказала, що в тім млині барона Ватмана було вже передтим кілька легких поражень від цієї електричної лямпи, але управа млина не зробила нічого, щоб такі випадки не повторялися. Суд засудив Гамердінгера і Рошковського по одному рокови вязниці з приплиненням на 5 літ і присудив цивільне позовництво, яке вносив адвокат д-р Лев Ганкевич, а третього обвинуваченого, Равха, уневиннив.

ЩО ДІЄТЬСЯ НА СВІТІ ВПРОДОВЖ ГОДИНИ.

В кожній годині — як обчислили статистики—родиться на світі 5,400 дітей, а вмирає 4,630 людей. Є 15 убивств і 198 тисяч злочинів. Відбувається 1,200 вінчань та 85 розводів. Випивається 2 міліони літер вина і 50 міліонів склянок кави. Висилається 114,000 телеграм та друкуеться 60 міліонів примірників часописів.

ПОЛІССЯ ГОРИТЬ.

Як повідомляють з Берестя, на південному Поліссі горять від удару громів безнастанно села. Одного дня в повітах дрогичинському, коширському, косівському і пинському було 14 випадків пожеж. Населення забідне, щоби покривати будинки огнетревалим матеріялом і ставити громоводи, отже паде жертвою громів і пожеж.

СМЕРТЬ ВІД ЛІКАРСЬКОЇ НАРКОЗИ.

До амбуляторії суспільної обезпечальні у Варшаві зголосився 33-літній робітник Еміль Жабчинський, щоби піддатися легкій операції. Коли хорому вприскнули наркотик, до якого організм чув ідіосинкразію, настала сильна реакція і пацієнт незабаром помер.

БОЛЬШЕВИКИ ІМЕНУВАЛИ ПОПОВИЧА ПОСОЛЬСЬКИМ КАНДИДАТОМ.

20 липня відбулась у Вилингдон, Алта., номінаційна конвенція так зв. Злученого Протикапіталістичного Фронту, на якій делегати іменували відомого большевицького канадського діяча й редактора вінніпеґських „Укр. Роб. Вістей", Матвія Поповича, кандидатом на посла до домініяльного парляменту з виборчої округи Веґревіл.

Ця большевицька організація накликала екзекутиву веґревільської федеральної округи ЮФА (Зл. Фарм. Алберти) і теперішнього посла Михайла Лучковича прилучитись до Протикапіталістичного Фронту. Однак ті рішучо відмовилися й скликали свою конвенцію, на якій іменовано Лучковича посольським кандидатом.

На большевицькій конвенції промовляли М. Попович, большевицький кандидат у провінціяльній виборчій окрузі Сторджен Л. Робінс, большевицький кандидат у пров. окрузі Витфорд М. Новаковський і кілька інших значніших большевиків. М. Новаковський кандидує проти дотеперішнього фармерського посла Ісидора Горецького.

З БІДИ ГОЛОСЯТЬСЯ НА ВІЙНУ.

Мадярська преса повідомляє про масові зголошення мадярських добровольців до італійської армії, що вибирається до Африки. Досі зголосилися в італійських консулятах у Мадярщині 3,500 мужчин, переважно учасників світової війни, між ними поверх 800 старшин і стільких вислужених вояків. Зголосилися теж 420 жінок, що почасти служили санітарками і кухарками в бувшій австро-угорській армії. Преса зазначує, що причиною цих масових зголошень мадярських добровольців є здебільша безробіття, нужда або жажда пригод.

САМОГУБСТВО АДВОКАТА З НУЖДИ.

В Освенцімі застрілилась у свому мешканні адвокат д-р Леон Бандлер. Незабаром відобрала собі життя його жінка Роза. Причиною самогубства були матеріяльні клопоти і нужда.

ЖІНКИ СОЛТИСАМИ.

Солтисом велокої громади Констанцін, варшавського повіту, є п. Софія Мілерівна. Другою жінкою на цьому становищі є Анна Дуда. Солтисом вибрала її громада Пйотровіце, лешнянського повіту, в Познанщині.

ЧИ В ЧАСІ БУРІ ЇХАТИ РОВЕРОМ АБО САМОХОДОМ?

Досі думали загально, що їдучому ровером або самоходом нічого не може статися в часі бурі, бо опони є достаточним ізолятором, який виключує удар грому. У Відні переведено наукові досліди, які виказали, що вже при електричній іскрі 15,000 вольт опони не творять ніякої ізоляції. Коли взяти на увагу вогкість і заболочення опон підчас бурі, правдоподібність небезпеки при дуже великій силі удару грому є така сама як для тих, що їдуть пішки або їдуть звичайним возом.

ЦИГАНКА ДОКТОРОМ ФІЛЬОСОФІЇ.

В париській Сорбоні відбулася перед кількома днями промоція на доктора фільософії Циганки Марії Гжоран, що до 12-го року життя була цирковою артисткою. Вона вродилася на цирковому возі в Піренеях як донька найкращої Циганки в цілій околиці. Цигани давали циркові вистави, мандруючи з міста до міста. А коли мати малої дівчини впала з коня і стала калікою, 7-літня Марія почала заступати її в цирку. В 12-му році життя побачив її в цирку богатий фабрикант шовку з Ліону і, довідавшися, що вона працює на удержання матери каліки, взяв її з цирку і дав на виховання до жіночого ліцею в Парижі. Хоча досі була анальфабеткою, вона швидко звернула на себе увагу своїми здібностями і пильністю. Скінчивши середню школу, вона перейшла до університету і добула диплом доктора фільософії. За тему своєї докторської праці вона вибрала студію про циганські діялекти і вважається в цій ділянці авторитетом.

„ПРОЛЄТАР".

Французька преса подає, що большевицький комісар Літвінов, підчас свого побуту у Франції пропустив в одному нічному барі в товаристві 7 жінок 40 тисяч франків. Споживав він страви й напитки, що на них найбільший володар світу не дозволив би собі. Преса зазначує, що такі випадки в нього майже що дня.

ГАДЮЧА ЯЗВА В ПОЛЬЩІ.

Державне заведення гігієни одержало багато зголошень, щоб доставити сировицю проти вкушення гадюкою. Язва гадюк дається відчувати у східних і південно-східних воєвідствах. У лісах під Олькушем гадюки покусали три селянки.

СОВЄТИ КУПУЮТЬ ЗНОВУ ЩОРАЗ БІЛЬШЕ В НІМЕЧЧИНІ.

У квітні ц. р., як відомо, заключив СССР із Німеччиною господарську умову, в якій Німеччина між іншим зобовязалася до кредиту у висоті 200 міліонів марок. Від того часу торговельні взаємини обох цих держав почали поліпшуватись. Останні тижні оживили ці взаємини в дуже замітний сосіб. До Німеччини приїжджають делеґації ріжних центральних промислових установ СССР, залишаючи після відвідин повні замовлення. З німецьких газет довідуємося, що внедовзі поїдуть до СССР представники ріжних німецьких фірм, запрошені туди совєтськими імпортовими організаціями.

НЕВИННО АРЕШТОВАНИЙ.

Дня 9. липня ц. р. звільнили зі слідчого арешту в Янові Івана Попеля з Вишенки, повіт Городок, арештованого за здогадне вбивство польського вояка в 1919 р. Показалося, що відкопано тіло російського вояка Жида, який упав в 1914 р. Додати треба, що Іван Попель був уже тричі арештований за здогадне вбивство польського вояка. Причиною арештувань наклеп його особистих ворогів.

ЧЕСЬКЕ МІНІСТЕРСТВО ОБІЦЮЄ ПОПРАВУ ВІДНОСИН НА ЗАКАРПАТТЮ

УЖГОРОД. — Після приняття депутації української преси поїхав губернатор Закарпаття, Константин Грабар, на конференцію з міністрами до Праги. По повороті подав він представникам преси такі інформації: Президент міністрів Малипер цілком погоджується з думкою губернатора, що на Підкарпатській Русі в першу чергу треба заспокоїти домагання місцевого населення й закладати горожанські й середні школи з українською мовою навчання, а чеські школи можуть існувати хіба як паралельки.

В Празі дальше займаються переведенням автономії Підкарпатя і як перший крок до цього буде золоження краєвої шкільної ради та передання шкільних справ до обсягу круга ділання губернатора. Губернатор противний тому, щоб на Підкарпаття приходили чеські леґіонари як вчителі, а щоб дальше затримати тут українських еміґрантів учителями.

Українці в краєвім заступництві на Закарпатті.

Рада міністрів у Празі іменувала як знавців до краєвого заступництва Підкарпатської Руси таких Українців: Михайла Гуляничa, шкільного інспектора з Хуста, Василя Сметану, селянина з Неґрівця, і д-ра Миколу Долиная, лікаря. Водночас іменовані такі Чехи: Зденко Пітерман, директор лісів, Антін Кекус, секретар соц.-демократичної партії і Роберт Зальцер (урядовець).

Двотижневий курс для чел. католицького вчительства в Ужгороді.

Від 3-го серпня ц. р. тревав двотижневий курс католицького вчительства в Ужгороді під опікою епископа А. Стойки. Курси такі вже здобули собі славу своєю солідністю і фаховими викладами. Там учать і безконфесійні професори. Учасників було 150. Вони відвідували ріжні місцевости й установи Закарпаття. Курси утримує міністерство освіти з Праги.

Словацька газета остерігає чеський уряд перед наслідками політики уряду на Закарпатті.

У Братиславі, столиці Словаччини, появилася стаття в газеті „Господарство і право" в справі чеської політики на Закарпатті. Сказано там між іншим: „Підкарпатська Русь є слабо заступлена або й цілком не заступлена в загально-державних установах. Успіхи комуністів у тому краю є важною осторогою. Треба вважати, щоб не стратити цеї країни. Час подумати про історичну відповідальність супроти цієї найбільш на схід висуненої, а в міжнародних зносинах такої цінної частини нашої держави".

МУРИНИ В ОБОРОНІ ЕТІОПІЇ.

ЖЕНЕВА. — До Ліґи Націй вніс прохання д-р Вилис Гоґинс, муринський письменник і виховник, щоб Ліґа Націй застановила похід Італії на Етіопію. Він каже, що знищення незалежности християнської Етіопії буде загрозою світового мира. Зазив Гоґинса внесено в імені Міжнародньої Ради Приятелів Етіопії, що має свій осідок у Ню Йорку.

ПАРИЖ. — Ґратієн Кандас, муринський посол з округи Ґваделюп і бувший державний підсекретар для кольоній, остеріг французького премієра Лявaля перед заняттям Етіопії Італією. „Французькі чорні піддані стоять солідарно за Етіопію. Коли Італія піде війною на Етіопію, тоді Мурини цілого світа піднесуть голову й повстане сильна солідарність кольорових рас. Навіть Америка із своїм 14-міліоновим муринським населенням не моглиме бути байдужою в тому конфлікті" — ось арґументи французького Мурина.

ДОМАГАЄТЬСЯ РЕЛІҐІЙНОГО СВІТОВОГО КОНГРЕСУ ПРОТИ ВІЙНИ.

ЛОНДОН. — Світова війна прийде за рік або за два, хіба що папа Пій XI. та епископ з Кентербері скличуть всесвітній релігійний конгрес в обороні мира — так сказав у палаті послів провідник партії праці, Джордж Ленсбері. На такий конгрес пропонує він місто Єрусалим.

НОВА ПРОТИЖИДІВСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ.

БЕРЛІН. — Понад 100,000 осіб виповнили дві величезні галі, Спортпаляст і Тенісґале, щоб слухати нових протижидівських атак, поведених Юлієм Штрайхером, організатором протижидівського руху в Німеччині й особистим приятелем Гітлера. На віче прибули найвизначніші націвські представники. Між ними видно було теж одного з синів бувшого кайзера.

ВБИЛИ АЛЬБАНСЬКОГО ГЕНЕРАЛА.

ТІРАНА (Альбанія). — Албанські націоналісти вбили ґенерала Леона де Гілярді, праву руку албанського короля Зоґи, за те, що він накладав з Італією зі шкодою для національних інтересів Альбанії. Кажуть, що самах вийшов з тих самих кругів, з яких пробовано вже нераз замахи на життя короля за те, що перемінив насильно албанську републику на монархію.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДО ЛІКВІДАЦІЇ МОСКВОФІЛЬСТВА

Розійшлися чутки, що народнє добро, відоме під назвою „Народний Дім" у Львові, яке польський уряд передав у руки москвофілів, готово знову перейти в українські руки. Задовжене воно тепер через лиху господарку на 1,340,000 злотих, але, не зважаючи на те, воно представляє ще велику матеріяльну вартість. Та важніше те, що є воно жерелом, з якого добувають москвофіли засоби на продовження свого животіння та тої деморалізації, якою затроюють наш національний організм.

Щоб ратувати ту свою позицію, внесли москвофільські верховоди в імени „русских орґанізацій" меморіял до польського уряду, повний наклепів на українство. Куди вже докотилося москвофільство, видно найкраще з таких уступів цього меморіялу:

„Бо руский загал мав і має до польського народу й держави почування найдальше посуненої льояльности; ще ніхто не чув про те, щоб хтось з лона руского громадянства будьколи допустився чину, що бє в цілість польської держави або її орґанів. Навпаки, з польсько-української війни відомі є факти, коли селяни руских політичних поглядів укривали, наражуючи себе, у своїх хатах Поляків перед українськими стежами й арештами.

„Ніякий Русин не стрілив іще ніколи до польського міністра, чи воєводи, й ніколи ще, навіть за австрійських часів, не судили ніякого Русина за вбивство Поляка, намісника бувшої Галичини. Здаємо собі дуже добре справу з того, що час гоїть і подає в забуття все, але важко повірити, щоб у Варшаві пробачили смерть бл. п. Бронислава Пєрацького, що чейже не впав жертвою якоїсь змови Русинів".

До цих і подібних заяв треба ще додати, що зібрані на „всекраєвім зїзді" москвофіли заявляли, що це „Каїни-Українці" чи там „українські бандити" називають їх „москвофілами", бо вони на ділі є льояльними польськими патріотами. Вони запротестували навіть уже проти назви „русский", писаної з двома „с", стверджуючи, що вони є „рускі" й як такі одинокі мають право до „Народного Дому" як природньої власности „галицько-руского народа".

Можнаб іще навести багато „цікавого" матеріялу з цього останнього виступу галицьких москвофілів. Та це значило би бабратися в багні. Важніше те, як нам до цього далі ставитися. Чи обмежуватися далі до коротких завваг у роді „Останні судороги москвофільських недобитків" і т. п., чи може братися за нову, на широку скалю поведену освідомляючу акцію серед нас самих, щоб уже раз до тла винищити по наших селах і містах москвофільського струпа. І то винищити власними руками й засобами, не опираючись на ніяку чужу силу. Думаємо, що це повинно бути черговим завданням нашої народньої політики в краю.

ПРОПАҐАНДА ТА ДІЙСНІСТЬ

Подорож Італійця по Советах.

Між Італійцям можна часто зустрінути советофілів. І то серед людей культури — інжинірів, лікарів, адвокатів, професорів. Можна надибати молодого задиркуватого фашиста, який, дивним дивом, заявляється рівночасно... московським комунофілом. Це дивне й смішне, але правдиве.

Варварство чи тайна?

Московщина, як правдива країна Азії, зовсім незрозуміла для Европейця. І саме в цьому незрозумінні її деякі Европейці бачать замісць проям некультурности і варварства, — щось велике і таємниче. А все те походить із того, що Москва, і сьогодні і завтра, є, як у XVII столітті сказав Венеціянець Віміна, „між усіми імперіями і провінціями... в усіх століттях мало знана". От через те незнання Москви й деякі Італійці стають наосліп її прихильниками. Один із прояв клясичного снобізму „буржуїв".

До таких советофілів належав і Карльо Аґраті, який у своїй книжці „В країні Леніна" докладно описав подорож по Советах. У тій подорожі було їх усіх 35 осіб, усі Італійці. Напрямок: Псков, Ленінград, Москва, Ґоркий, Казань, Самара, Саратов, Ростов над Доном, Київ і на Шепетівку поворот. Прогулька тревала повних три тижні. Возив і водив прогульку „Інтурист".

Як сказано, К. Аґраті обманював себе новим життям Советів. Та вже за порогом СССР полуда почала спадати з його очей. І він, одурманений московською зручною пропаґандою, після перевірки дійсности власними очима, розкриває ту жорстоку дійсність у згаданій книжці. Без обиняків виказує ввесь бруд і багно московської комуни. З кожного рядка книжки чуєте, що це пише людина, яка тількищо прочуняла з памороків.

Діти, чи варяти?

Вже вступне слово до книжки дає цілу характеристику ситуації в Советах. Автор каже, що „це мала бути звичайна подорож для розваги. І такою вона булаб, якби ми були оглядали лише головні міста, не виходячи поза рамці „Інтуриста", державного російського товариства подорожі, яке водить, чи, краще сказати, зводить чужинця. Та лихо в тому, що в Росії навіть короткозорому світ видається таким дивним, що почувається необхідним приглянутись йому ближче. А приглянувшись йому, ви відкриваєте хиби. І ті хиби такі великі і стільки їх, що ви ніяк не можете собі вияснити, як це в наших часах втримується така держава... І так, як було нас трицять пять, усі ми однозгідно з дива не виходили над цим жахливим станом країни... День страшного суду для того російського світу ще не прийшов, хоч правда, для нього, а бодай для тих, що ним правлять, ближчий цей день, як для інших... В Росії мав я враження, неначе хлопчиська розібрали машину і не можуть її ні зложити, ні замінити. Хотять творити новий рай і за 15 років створити золоті грушки на вербі... Є такі, що називають правителів тієї країни божевільними. **Інший зове їх злочинцями: і коли вони стріляють людину за те, що візьме один колос із поля, чи за те, що втікає з того пекла, тоді на іншу назву вони не заслугують.** Але західня цивілізація не всилі навіть зрозуміти тієї татарської ментальности... Один із великих державних мужів Анґлії думав, що натаврує уряд, як щось найбільш негідне, коли назве його **„запереченням Бога"**. І як ви можете зрозуміти тих людей, для яких цей титул, це похвала, це причина до чваньби. Одно певне, що ті російські диктатори, чи вони божевільні чи злочинці, створили для свого народу такі умовини істнування, що наш народ однієї днини не стерпів би. Чи ще є хтось між нами, що у це сумнівається? Що ще вірить у теорії Маркса або Леніна? Гаразд, я дуже хотів би, щоб отих усіх обманених зорґанізувати і повезти їх у Росію. Будьете певні, що **повернулисяб усі вилікувані. І швидко вертались би хочби й пішки, а то й на колінах".**

Як бачите, вступне слово, яке подаємо у виїмках, найкраще передає враження побуту у Советах. К. Аґраті, як каже, відривався від гурту і ранніми ранками чи в день сам ходив по всіх закутинах міст, якими переїздив. Він хотів зблизька приглянутися хитро і зручно славленим в Европі советським порядкам. Робив це дуже совісно; бо, як каже італійська приповідка, одна ластівка, це ще не весна, а один крук, це ще не зима. Але „на жаль, — каже автор, — я бачив самі круки!"

Багатство, чи нужда?

Не станемо ходити за автором по землях Московії, де, як він сам каже, є нужда, алеж не така ще як в Україні — нечувана, жахлива, на вид якої людина німіє. У Московії автор бачив люксусові готелі для чужинців, які були прибрані блеском ограблених царських палат; бачив усюди біля маґазинів з харчами, з нафтою довгі черги народу з картками; бачив, що ввесь народ має шалений страх перед ҐПУ і коли він когось зустрічного по дорозі питав про його життя, тоді чув відповідь: „чи хочете, щоб я за кілька годин опинився на засланні?" Або: „тут ї стіни і дорога мають очі і вуха". Чув, як їх прогулька була на політичному викладі партійника комуніста і всі вони, Італійці, мали враження, що цей промовець, це один із тих, що чкурнув із домів божевільних; як відвідували один дитячий захист у Москві, такий брудний, що й подумати годі; що літра молока коштує 30 лір (біля 15 злотих); убрання 3,500 лір; штучне вино одна пляшка 160 лір. Довідався автор, що минулими роками пропаґанда Советів за кордоном коштувала більше, як утримання цілої армії.

Советський рай на Україні.

Та ми переїздимо з автором на Україну, у колишній шпихлір Европи, де земля чорна, а нужда ще чорніша; де є випадки людоїдства з голоду.

Вже на одній стації над Доном К. Аґраті побачив собаку — лиш шкіра й кости. Не встигши наставити руку з шматками чорного хліба, а вже собака вирвала з руки ввесь хліб. „І коли пес їсть два-три шматки хліба, якось зпід ваґонів несподівано вилазить 12—13-літній хлопчина, ввесь обдертий і рухом пантери скаче на собаку, забираючи зпід морди весь хліб. І таким же рухом рачки зникає під ваґоном, де жалібно й підзорливо оглядаючись на всі боки, зїдає окрушки... Таке видовище, в усяких пропорціях, повторяється на кожній стації... Аж дивно, що в країні, де так легко виробляють стільки машин, так важко випродукувати хліба".

К. Аґраті хотів за всяку ціну оглянути той славетний Дніпрельстан. Навіть заплатив надвишку, щоб лиш побачити те чудо техніки. Та надвищку звернули йому ще в Ростові над Доном. Виправдували, що нема туди вигідних поїздів! Автор сказав, що може поїхати автом — сказали йому, що нема шляхів. „Ну, то пароплавом поїду!" впирається впертий автор. „Так, є один пароплав, але не їде щоденно!" йому відповідають. І таки не допустити до того, щоби чужинець оглянув Дніпрельстан.

По смітниках бачив автор, як шниряли хлопці і жінки, як брудні гидкі відпадки кидали до мішка. І так від смітника, до смітника, швидко, не звертаючи на нікого уваги. „І все те твориться в країні, більшій, як уся Італія, славній своєю плодючою землею, та яка сьогодні не всилі прогодувати 20 міліонів населення".

Захоплюєтся К. Аґраті містом Киевом, його красою природи, його прегарними видами, нашою золотобанною Софією, яку порівнює мозаїками до базиліки Марка у Венеції. Вулицями Києва проходить багато війська, що авторови насуває думку, що Москва боїться протимосковського руху на Україні. Де-де вулицями попід мури лежать скулені купи лахманів. За якийсь час автор помічає, що це люди сплять. Довідується, що це люди без хати, без хліба. І так ті беззахисні прокидаються, гукаючи один на одного. Один не прокидається. „Сусід кличе його все голосніше. Та він не рухається. Підходять до нього, трясуть ним. Підводять його і знімають крик. Та він сердега паде на другий бік. Обличчя як віск, розкриті очі". Смерть цього голодного робить на автора й на його жінку жахливе враження.

Пізнав автор у розмовах із населенням, що **„Москва систематично ограблює Україну, щоб удержати комуністів у Москві та Ленінґраді"**. „І це, каже автор, пролетар говорить, який тепер за нічим так не жаліє, як за тими добрими часами, коли був хліб". Бачив К. Аґраті, як видають за картками хліб, яку боротьбу зводять, щоби бути першими в черзі, знаючи, що останнім не стане хліба. **„І все те коїться щоденно у шпихлірі Европи!"** — дивується докірливо Італієць.

Ось такі враження наоспіх подаємо за п. К. Аґраті, з його подорожі по советському раю. При цьому звертаємо увагу, що про дійсність у Советах тут усе більше знають: щораз менше в Европі наївних, щораз більше свідомих правди, де знаходиться найбільший ворог людства. —

(„Діло"). **М. Зазамський,**
Рим.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(За липень 1935)

І. ПРИХІД:

З перенесення		$ 95.56
Прихід у липні		1,203.62
Разом		$1,299.18

ІІ. РОЗХІД:

а) **Висилка до краю:**		
1) Визвольна акція	$900.00	
2) Рідна Школа	50.00	
3) Інваліди	50.00	
4) Народній Дім в Осталовичах	61.00	
5) Ґолодуючій Яворівщині	35.00	
6) Письменникам	35.00	
7) Лемківщина	25.00	
8) Студенти в Югославії	20.00	
9) Кошти висилки і письм	9.21	$1,185.21
б) Кошти удержання канцелярії		25.00
Разом		$1,210.21

ІІІ. ЗІСТАВЛЕННЯ:

Загальний прихід	$1,299.18
Розхід	1,210.21
Остається в касі Обєднання з кінцем липня 1935 р.	$ 88.97

Обєднання Укр. Орґанізацій в Америці.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

І. В. І., Дітройт, Міш. — Таких подяк яко дописів не поміщуємо.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РАЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 217, подає до відома своїм місцевим і позамісцевим членам, що місячні збори відбудуться у вівторок, 20 серпня, в годині 7:30 ввечір, в гали де звичайно. Просимо всіх членів прибути на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючим членам пригадуємо останній раз, щоб прийшли й вирівнали свої довги, або будуть всі суспендовані, бо відділова каса не буде за нікого вкладок більше висилати. Взиваємо членів прийти на збори точно в означенім часі, щоб не протягати зборів до пізної ночі. Члени, котрі легкожавать і не приходять на збори, будуть карані згідно зі статутом. — В. Гречук, предс.; А. Іванів, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина І.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

— 24 —

Хорий не хотів їсти, але одну шклянку молока мусів таки випити. На цьому настоював батько, а Володько не посмів противитись його волі. При їжі він виразно відчував брак двох зубів, але щож... Це ще не все. Найприкріше було, коли, прокинувшись другого ранку, він відчув, що праве око не ворушиться. Воно все залилось темно-червоним затьоком. Вата міцно присохла й її тяжко було відорвати. Коли батько зняв завязку, зобачив на місці ока засохлу шкаралущину... А деж око? Боже мій, Боже мій! Невже воно витікло?...

І батько відмочує теплою водою присохлу намітку та вату, накладає свіжу, завязує і відходить знову до машини... Щоб там не було, а домолотити збіжжя сьогодні мусять. У них з братом одна спільна машина, а тому треба квапитись, щоб міг ще помолотити і Єлисей. Сьогодні і Василь мусів таки залишитись дома та гонити замісць Володька коні. Йому це цілком сподобалось, бо до школи не виявляв ніколи особливої симпатії.

І коли всі відійшли до машини, а мати пішла поратись з худобою, у хаті залишились тільки Володько та Хведот. Останній з початку не міг зрозуміти, що то з „Воводьком" трапилось. Він ніяково вертівся коло брата, придивлявся, щось міркував. Часом підійде:

— Воводьку, Воводьку... Дузе тебе бовить?... — питає та на вшпиньки спинається, щоб зазирнути братові до обличчя.

— Ах, йди ти собі — відповідає той і Хведот лишається в стані незрозуміння...

На дворі гарчить машина. — Но!... Но-о-о!... — горлують поганячі, а в такт поцьвогають батоги. Володько намагається визволити здорове око, яке лиш злегка припухло, бо темнота обридла йому. В лобі над бровами щось дуже тисне і заважає розплющитись оку. Одначе Володько розплющує його і дивиться в стелю. Зір неясний, химерний. Дошчана, з тонкою верствою тинку, стеля розмальована Володьковою фантазією ріжними малюнками. Він знаходив там стару бабу повитуху Секліту. От вона здоровенна з величезною окутаною у вовняну хустку головою. За нею біжить з двома головами пес. Одна голова зпереду, друга ззаду. Секліта (видається Володькови) рухається в напрямі ліса... Он той ліс. Балка якась, а далі ні то ставище, ні то нивка збіжжя. Над всім сонце палахкотить.

Фантазуючи, Володько забуває біль. Коли спиняється машина, до хати забігає то батько, то хто інший з робітників „зобачити, що пороблює наш слабий". І так день другий. Око зовсім заплило гноєм. Машина давно відмолотила і на хуторі стало тихо. Батько роздумував: їхати чи не їхати по лікаря? Їхати — грошей шкода, не їхати — дитини шкода. І так у роздумуванню минав день за днем. Кожного ранку і вечором старанно промивав він Володькові рану. Промиваючи, питався:

— Ну, як? Не кращає?...

— Не знаю, тату... Не чую.

— А болить?...

— Болить.

— Ну, ну... Ти но мені будь козаком...

І чому він має бути козаком? — думає малий. Мати парила молоко, варила яєчка, пекла для хорого коржика, а при хорому траплялось дістане дещо і Хведот, який чапів тут невіступно. Промивати ока Настя не сміла. Матвій боїться, що „вона" не потрапить і чорт батька зна що напецькає. Настя не сперечалась. Вона лиш вечорами, коли гасили світло і всі клались, довше ніж звичайно простоювала навколішках, молячись щиро і тепло. Вона чекала чуда і чудо сталося.

Через два тижні Володько ясно відчув, що око його захоронилось. Воно починає вже ворушитись, та намагається продертись назовні. Корови ввесь цей час прийшлося доглядати самій Насті, зате не було кому в печі затопити, щоб „який там харч спартолити". Але Матвій не був у претенсії, хоча той харг часом зовсім зле був „спартолений". Що подієш. Не розірветься ж „вона" дійсно.

Минуло ще пару днів. Володько знову гонить корови. Око вже гоїться. „Слава Богу, — думає Матвій. Обійшлося без втрати". Він приходив щодня втомлений з корчунку, спокійно сідав за стіл, комляв хліб, їв бараболю зі шматком сала, заходив до худоби, а опісля лягав.

Володько згадав про песика, якого приніс Василь. Одного разу питає Василя:

— А де твій собачок?

Це було під вечір, коли Василь пригнав саме з паші худобу.

— А ти ще його не бачив? — хвалиться Василь. — Це вже такий псюра що ой-ой!... Не скажеш мамі, то покажу...

— Дурний би був казати — дивується Володько з Василевої наївности.

— Ну, то ходи...

І вони пішли за клуню, де ростуть кущі яґросту, сухого бозу і т. п. З цього боку стіна клуні не задельована дилями, а лишень заложена міцно звязаними батьком вязками пшеничної соломи. А батько вже коли вязав вязку, то вязав. Як камінь. Дійсно з таких вязок можна стіну мурувати.

Оцією то соломяною стіною покористувався Василь, щоб заховати свого собаку. Він висмикав одну вязку, зробив у стіні кубашку, вистелив її мягенькими тринями і там вселив щеня. Кожний день приносив йому туди їсти „помийок" з муки, молока та води.

— Він вже не сліпий... Бачить все і пє молоко, як кіт — пояснює Василь, тримаючи песика перед самим Володьковим лівим оком. Цей взяв його на руки:

— Аа, каже. Тяжечий який. Ну, мій собачечка... Мій баця... А їсть він хліб?

— Що ти ще хоч — ніби оправдується Василь. — Від такого щенюка хочеш, щоб він вже їв хліб. Але він хутко їстиме.

— А Хведот ще його не бачив?...

— Ні. І не треба. Цей розбовтає всім.

Собачка злегка тремтів і пирскав носинням.

— Ну, нічого — авторитетно заявляє Володько. Гарний щенюк. Ти добре зробив, що взяв його. У господарстві мусить бути собака. На... А матері я не скажу...

— — — — — —

Володько пас уже давно корови, але око якось не гоїлось. Батько глубався у ньому своїми пальчищами, малий терпів біль, ціпив зуби, але наслідки зі всього погані. По лікаря їхати дуже не хотілося Матвієві. Це стільки коштуватиме, а до того ще й часу немає. То сюди, то туди. То до Лебедей, до Григорчука, то на ярмарок... То корчунок. Знову нова лиха година принесла новий клопіт.

Матвій порішив було дочекатись понеділка, запрягти коні і відвезти малого до лікарні... Прийшов понеділок. Ні, думає. Доорю оце вже зябло... Погода тепер довго не затягнеться, а у вівторок поїду. Коли ж то приходить зо школи Василь і першими його словами було:

— Тату! Заставе продається...

— Що Як то? Де? Хто тобі казав?

— Ціле село говорить. Люди сунуть і сунуть до двора. Вже, кажуть, на куплю записуються.

— От тобі-й-на! Ще ж вчора нічого не було чути. — Ну, стара, каже Матвій. Програне наше. Нічого тепер не вскубнеш.

Розуміється, така вістка зовсім перебила Матвіїв намір їхати до лікарні. Муситься піти до двора.

А тут по полудні пригониться засапаний Матвіїв брат Єлисей.

— Знаєш?... Заставе продається. Оце я прибіг, думаю — побіжу, а то розхватають, а ти й не знатимеш нічого. Уже запись йде. Ходім!...

— Сідай но. Ми ось но пополуднали, але ти ще щось зїш...

— Аа, ніколи... Ні-ні. Не роби турботи. Спасибі. — Я...

Але Настя вже краяла на полумисок кус вареного сала. Само собою, Єлисей кусник другий взяв, хліб намастив, щиро насолив...

— А як, єй-Богу, дешево — казав поспіхом Єлисей. Всього триста — наголошував на а. — Та це просто дешевка.

— Дешевка то дешевка. Різал-ма з такою дешевкою. — Де ти тепер що пірвеш? Звідки вичавиш?... Ти ж знаєш, що задаткував я оту он там латку.

(Далі буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ДОБУШ ПО МОДЕРНОМУ.

З вязниці у Ботосані в Румунії втік румунський ватажок, „король румунських бандитів" Мігай Корою. По виході з вязниці Корою відїхав зі своєю сторожею автом.

Румунські ґазетярі подають цей факт як велике диво. Для Румунії це може справді дивно, що Корою поїхав не волами, але автом. Та в Америці така втеча не дивниця. Тут навіть якби Корою літаком утік, то й у цьому ще не булоб новинки.

АМЕРИКАНСЬКА ЧОЛОВІЧА МОДА.

Панна Етейл Д. Кембел, англійська модистка, що приїхала оноді до Америки на закупна товарів для одної англійської фірми, у розмові з ґазетярами при висіданню з корабля сказала кілька терпких слів американським чоловікам за моду.

На її погляд, Американці гарні люди (фізично), але не вміють одіватися гарно. Вона їм сказала, що вони роблять зі свого одіння страшну мішанину кольорів, форм і десенів. Вони ніколи не допасовують своїх шкарпиток до своїх краваток. І таке інше.

Нема то як Англійці, каже Кембел. „Яке би горячо не було, Англієць усе ходить в одінню, яке лицює для міста".

Не знати, чи є тут за що хвалити Англійця. Американець може таке саме сказати за Англійця, що допасовує своє одіння до міста, а не до погоди й особистої вигоди.

„МІСЯЦЬ СОРОЧКОВИХ РУКАВІВ".

З панною Кембел певно годиться той робітник, котрий управляє „елевейтором" у будинку сенату у Вашинґтоні, а котрий недавно не пустив на підойму одного молодого чоловіка за те, що він не мав на собі блюзки.

Тимчасом ґенерал Джансон завів у своїм бюрі моду ходити літом без блюзки, а Бернард Ф. Дикмен, посадник міста Ст. Луис, видав проклямацію до міщан того міста ходити в серпні без блюзки.

Нюйорські поліцаї теж ходять без блюзок. Правда, як міський уряд дав їм приказ так ходити, то декого це разило. Одні казали, що це непристойно. Інші, що це неґарно. Ще інші казали: як „капи" (поліцаї) беруть гарні гроші, то хай добре напотяться. З часом усі привикли, і нині ніхто цьому вже не дивується.

І цікаво, що ті поліцаї, котрих одіння буцімто не пристойні, арештують чоловіків, що ходять по березі моря без горішньої частини купелевого костюму, за непристойність.

НАРОД З ДОБРИМИ МАНЕРАМИ.

Нема здається в світі народу, в котрому манери гралиб таку ролю, як у китайськім. Ціла китайська виховна традиція спиралася на добрі обичаї. Традиційні Китайці не дивилися на мораль людини, але на те, як точно вона сповняє приписані три тисячі точок церемонії та три тисячі правил поведінки. Як казав великий китайський мораліст Конфуцій, навіть зорі держаться своєї дороги з почуття пристойности.

Нинішний стан Китаю показує нам, до чого доводить перебільшений натиск на форми поведінки. Великий, бо коло триста мілонів числячий, народ лежить безсильний, як прокажений великан. Не має він ніякої сили опертися преріжним завойовникам, що кавалками шкаматують його землі.

І не можна цьому дуже дивуватися, що народ, назовні такий могутній, має на ділі таку малу силу. Адже вся церемоніяльність якраз у цьому лежить, що дбається за зовнішний вигляд, а не за внутрішню якість.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПЕРЕД ІСТОРИЧНИМИ ДНЯМИ.

(На передодні Державницької Маніфестації).

Живемо всі в надзвичайних і важких часах. На всіх континентах і по всіх краях іде затяжна й постійна боротьба за існування одиниць, родин, суспільних кляс, політичних режімів і цілих націй. У такому безконечному змагу, тому надзвичайному **напнятті воль** численних індивідуальностей і цілих соціяльних колєктивів-ґруп, домінує одна з найбільших доґм суворого життя: **сила!** Історичний процес розвою людства й самий закон природи вповні підтверджують це клясичне правило життя. **Нації з сильною національною й релігійною моралю бути все непобідними фізично, без огляду на їх скількість, стан їхньої культури, чи практичні обставини в поодиноких моментах чи періодах їхнього життя!** Зате історія знає випадки, де численні народи й держави зникали з поверхні життя внаслідок відсутности **моральних основ,** таких конечних до існування!

Україна тепер поневолена. Їй забрано те, що може бути найдорожчим кожному народови, позбавлено найбільшого атрибуту, що дорожить ним кожна нація, себто **право рядити собою по своїй волі!**

І наша вітчина бачить усі наслідки політичної неволі: під стопою окупанта знаходиться все, на українську землю хмарою насідають вороги, кольонізують наш чорнозем, виганяючи наших робітників і селян у **лиху чужину на поталу лихому горю й біді!** Нищать нашу церкву, відбираючи нам **нашого Бога,** обдирають багатства нашої землі, орґанізують **систематично голод,** роблячи наших **селян чорними невільниками!** Що більше, хитрий ворог, знаючи вагу морально-духового фактора поневоленого народу, вдарив нещадно й по цьому секторові! Ліквідація українського шкільництва, насаджування фальшивої культури з облудними кличами й ідеями мають служити як засіб **повної денаціоналізації** цілого українства й мають сіяти між нашим народом **страшну заразу ідейної зради й новітнього яничарства!**

В обличчі такого грізного стану й розбещеного шаління ворогів росте швидко потужня реакція **цілої України.** Навчена невдачами Першої Української Революції, нова ґенерація українських патріотів станула на єдино-правильний і непомильний шлях: **безкомпромісова боротьба за повне політичне, національне й соціяльно-економічне визволення цілої України!**

Українська еміґрація в Америці вже нераз засвідчувала свої патріотичні відчування й орґанічну звязь з корінними землями України. Чи то моральна піддержка українських борців, чи то політичні протести перед чужими урядами, чи вкінці ці безконечні матеріяльні суми, які уможливлюють дальший розвиток боротьби з ворожою окупацією України, виправдують вповні це велике довіря Рідного Краю до еміґрації. Теперішній стан нашої вітчини й підкоп цеї облудної системи політичних кордонів на сході Европи диктують швидко **чергову мобілізацію моральних і матеріяльних сил американської України!**

Всі українські національні орґанізації Злучених Держав, беручи під увагу сучасний стан України й посилене гноблення нашого народу ворогами, орґанізують у Ню Йорку **величаву Державницьку Маніфестацію цілої української еміґрації за океаном!** На передодні маніфестації відбуватиметься **Конґрес Націоналістичних Орґанізацій** Злучених Держав, Канади, Бразилії й Арґентини при співучасти представників верхових тіл ОУН та Ґенеральної Булави Української Армії з Европи, які візьмуть також участь у маніфестації. Таким робом у Державницькій Маніфестації заступлені будуть **всі українські землі й національно-соборницькі орґанізації американської України!**

Одною з чолових цілей Державницької Маніфестації буде мобілізація **Української Державницької Ідеї за океаном!** Речники зорґанізованої й державницько-настроєної еміґрації засвідчать перед цілою Україною й цілим світом наше непримирне й неґативне відношення до всіх узурпаторів поневоленої України!

Що більше, вони з цілою безоглядністю викажуть, що українська еміґрація не годиться й ніколи не прийме за остаточне нинішнє політичне положення України і всіми шляхами й способами буде ділати для усунення цього неправного, ненормального й шкідливого для нас явища, яким являється ворожа окупація вітчини! Тим не тільки кидається грізний визов окупантам, що їх панування над Україною є хвилеве, але також перестерігається й тих українських політиків, що з байдужности чи несвідомости, з матеріяльних причин чи навіть ідучи шляхом спекулятивних ідеольоґій, подали дружньо руку ворогам нашої вітчини й разом з ними тягнуть українську націю на шлях цілковитої згуби й руїни!

Дальше, патріотична еміґрація прийде з духово-моральною піддержкою й матеріяльною допомогою всім тим, що з великою вірою в **неминучу побіду Української Державницької Ідеї** обтяжили себе вогненним хрестом затяжної й нерівної боротьби з насильниками нашого життя!

Українське робітництво по шахтах і комбінатах України, обезголочене селянство на колгоспах чи МТС, ряди молодечого комсомолу й вояки в будьоновках і цілий ряд умових працівників, всі вони в кліщах жахливої диктатури Москаля-азіята потребуть не менше попертя й співпраці, як ціле населення Західної України у наздвичайній боротьбі зі шляхотсько-заґлобівською диктатурою Польщі!

Державницька Маніфестація як орґанізований вияв патріотичних почувань нашої еміґрації має стати рамя об рамя з каменярами й ковалями Великого Завтра нашого народу.

Вкінці, Державницька Маніфестація має бути **черговим покажчиком наших сил і можливостей тут за океаном і мірилом національно - державницької зрілости взагалі!** Сучасний стан европейської політики, спеціяльно на східнім її відтинку, є такий критичний, що булоб гріховним злочином нас всіх, колиб до остаточної кризи цього стану всюди й скрізь ми не підготовлялися! Ми надто свідомі величезного розмаху Української Визвольницької Ідеї, щоб ми переоцінювали ролю еміґрації! Визвольницький Чин як крівавий здобуток Першої Української Революції 1917—1920 р. є так кріпко вкорінений у міліонових масах України, що в рішаючих моментах **наша Нація сама промовить твердо й рішучо за себе!** Але з огляду на спеціяльні труднощі й затяжну боротьбу теперішня **роля еміґрації у Визвольницькому Чині є величезною!** Злучені Держави Америки, одна з найбільш ліберальних країн світа, розгортають перед нами **широкі можливости патріотичних діл для справи України!**

Ціла Україна, у глухій боротьбі, не зійде більше зі здобутих позиий! Шлях, яким ступає **Всеукраїнська Національна Революція, не має вороття, бо він провадить до одинокої мети, за яку клали голови цілі ґенерації України; він веде до власної Державности!**

Українська еміґрація мусить стати не тільки співтворцем Державности, але вона має бути резервуаром духових і фізичних сил! Учений Француз Де Брюн сказав, що „якусь Україну чи Альбанію не створить Союз Націй: вони мусять **чинно й революційно засвідчити свою волю до власного життя!"**

Стверджуємо, що ці сили існують в Україні! Українська еміґрація має їх тільки зміцнити й покріпити! Тому Державницька Маніфестація має бути не тільки переходовим етапом в орґанізованім житті еміґрації, але також вона мусить стати **історичним днем України!**

М-р В. Душник,
Ню Йорк, Н. Й.

На торзі.

— Здорові були, куме Грицю! А чи татуньо з вами?

— Таж татуньо вже рік тому, як померли.

— А, тому то я їх так рідко здибаю...

Образа.

— Пане кельнер! То має бути свинячий котлєт? Такий котлет це образа кожної свині!

— Перепрошую пана добродія, але я вас не хотів образити.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

День української молоді.

Дня 4. серпня 1935 р. був днем української молоді заходом 3. сотні Чорноморської Січи в Нюарку, Н. Дж. Прибула також молодь з околиці Нюарку. Через дошкульну спеку забава почалась пізніше. Першу точку програми виконали малі діти в народніх строях. Це були національні танки. В нагороду за працю, яку поклала молодь упродовж 6 місяців і їх виступи в театрах і на своїх підприємствах, сотенний Чорноморської Січи в Нюарку гром. Ф. Фело вручив предсідникови молоді, п. Баранови, срібне горнятко від старшин і старших членів сотні. Він взивав родичів і заохочував молодіж до дальшої праці в напрямі єдности й орґанізації молоді.

Опісля промовляв д-р Янкович з Нюарку. Він вказав, яка є користь, коли молодь зрозуміє, що в орґанізації велика сила.

Також промовляв до родичів і молоді п. Іван Косбин з Ню Йорку.

Він взивав родичів, щоб вони старалися розуміти своїх дітей і звичаї прибраної батьківщини, а молодь взивав, щоби вона теж старалась українську традицію й звичаї зберегти й поширити між Американцями.

Третім з черги бесідником був молодий студент університету п. Ів. Ґеба зі Стейплетон. Він говорив про виховання дітей. Дитина, це не є буденна справа, як простолюддя звичайно розуміє. „Прийшла дитина в дім, ще один рот більше до їжі й одна річ більше в хаті". Хто так думає, цей нерозважно думає.

Огородник, як хоче мати гарну цвітку, коло неї ходить, пильнує, доглядає. Чиж не важнішою є дитина від цвітки? Від виховання дітей залежить будучність народів. Тому не треба занедбувати виховання дітей. Добре виховані діти слухають своїх батьків і стають їх потіхою. Від доброго виховання наших дітей буде залежати будучність нашого народу.

По цім відбулися змагання у „бейзбол" між дружиною старших „Київ" і молодших „Львів". Показалося, що „Львовяни" заскоро легковажили собі „Киян" і на початку говорили, що вони певні перемоги. Однак, як прийшло до змагань, показалося, що „Кияни", хоч роджені всі в старім краю, не так легко уступили в змаганнях, як „Львів" собі думав. Змагання були завзяті і закінчилися перемогою „Киян".

Потім відбулися перегони старших мужчин і молодших хлопців. Дівчата теж брали участь у перегонах: старші й молодші. Всі переможці дістали нагороди. Слід сказати, що зі старших мужчин д-р Янкович був першим у перегонах.

І присутні сердечно сміялися, коли почалися змагання чотирох хлопців і чотирох дівчат в їдженню кавуна. Як звичайно, в такім випадку переміг хлопець. Але якби прийшлося приготовити їжу, то я певний, що перемога булаб по стороні дівчат!

Почало темніти і змагання закінчено. Ще лишилось кілька нагород, бо час був закороткий, щоби всі точки програми виповнити.

Т. Рудий.

Між русскими на ярмарку в Лабовій.

— Знате, господине, што моя дочка так добре співат, што навет бере високе „ц".

— Е, мой син достав другий раз якуси мунтацию од шандарів і бере низькоє „йор".

Жан Ляпортен.

БАНКРОТСТВО І ЛЮБОВ

Сусі була сама самісінька у великій, опустілій віллі. Бліда і перетомлена спаковувала решту річей, коли в кімнату ввійшов Талєр, що давніше був бухгальтером у її батька.

— Панно Сусі — запитав він збентежено — чи ви вже підвечіркували?

Її хоробливо перечулена випадками останнього часу вразливість вичула у тому питанні щось образливого.

— Ні, — відповіла і зморщила чоло — сервіс є вже у куфрі.

Він похитав головою.

— А чи бодай ви їли щось на обід?

— Я не була голодна. Дякую, Талєр. — Це звучало дуже холодно.

— Може зробите мені приємність і випете зі мною філіжанку кави?

Він почервонів і боязко спозирав на неї.

— Давніше він на те не поваживсяб — подумала Сусі і затиснула губи.

— Здається мені, Талер, що ви забуваєтеся, — сказала вона гордовито. — Прошу вас, оставте мене тепер саму.

Він здрігнувся, вклонився і без словечка вийшов. Сусі дивилася вслід за ним. На її очах повисли сльози. „Отже так поводяться зі мною по банкротстві" — гірко подумала.

Це таке безнадійне й безцільне бути примушеною шукати праці, коли нічого більше не вмієте, як тільки їздити верхом, змагатись у ситківці та робити інші, непридатні в боротьбі за життя, речі, якими займаються в молодих літах доньки багатих батьків. А позатим чим вона була?

„Клязен? Чи не споріднена вона з цим Евальдом Клязеном, що через валютові спекуляції дістав пять років? Його донька! Гм, так, я очевидно радо поміг би вам чимось, але так тяжко... До побачення, панночко".

По кількох тижнях вона мала ще тільки 60 марок і ніяких виглядів на те, щоб дістати яку працю.

Одного дня зголосилася вона до бюра посередництва праці, де досі ще не була.

Мужчина, що сидів за бюрком, обкинув її цікавим поглядом.

— Ах, донька консуля Клязена. Знаю про нещастя. Гм, чи схочете піти за панянку, що обслуговує вінду?

— Де? — запитала тремтючим голосом.

— У Вертгайма.

Тиждень пізніше закликали її до директора товарового дому.

— Панна Клязен?

— Добрий Боже, — молилася вона в розпуці — він не може мене відправити! Добрий Боже...

— Не хочу, щоби ви надалі обслугували вінду — говорив директор. — Чи ви маєте якісь дані на те, щоби вас приділити до рахункового відділу?

За 15 хвилин Сусі стояла біля крісла головного бухгальтера й дожидала його.

Вона побагровіла і збентежилася, коли нечайно побачила Талєра. Він зовсім не змішався.

— Прошу виповніть мені цей формуляр і принесіть мені його завтра рано. Потім я покажу вам, як треба вивязуватися з вашої нової роботи.

— Дуже дякую — видушила Сусі. — Талер, ви вже собі мене не пригадуєте?

— Дуже добре, панно Клязен. Але я не хочу, щоб ви ще раз мені дали научку. Один раз для мене доволі. Тут я є тільки пан Талер.

Він піднявся і відчинив двері.

— До побачення!

Випросив її.

Коли вона сходила сходами вниз, виразно пригадала собі сцену в опустілому домі і ні трохи не сумнівалася, що він тепер хотів пімститися. Бо такої образи не простить ніякий мужчина.

На другий день приділили їй роботу, за яку вона ревно взялася. Сусі з запалом училася. Вона не могла собі пригадати, чи коли це робила, але тепер вона за всяку ціну хотіла заімпонувати Талєрови.

Раз якось припадково зачула розмову двох дівчат, які працювали в тому самому відділі.

— Та Клязен? — запитала одна.

— Очевидно! Талєр був у її справі в директора й доконав того, що вона тепер тут сидить. Вонаж передтим була при вінді.

— Ти направду віриш, що вона є його приятелькою?

— Напевно!

— Алеж він ні словечком до неї не відзивається, навіть не дивиться на неї.

— Здається тобі, кохана. Хто там про це знає.

Сусі зніяковіла. Отже йому мала завдячити те, що тепер тут працює. Отже він був у директора і вставлявся за нею, хоч вона з ним так погано повелася! Вона вже давніше жаліла, що тоді так гордовито обурилась, але про те, що вона Талера любить, переконалася вперше щойно тоді, як одного вечора випадково побачила його в товаристві гарної пані і як в її серці щось болюче защеміло.

Кілька місяців пізніше викликав її бюровий хлопець до якогось старшого добродія, що представився їй як прокуратор Морінґ.

— Виявилося при ліквідації підприємства вашого батька — говорив Морінґ, — що великий портфель акцій був записаний на ваше назвище. А що йде тут про вартісні папери, яких курс тепер сильно збільшився, — коли схочете їх продати, будете мати більше як 60 тисяч марок.

Новина швиденько поширилася по всьому рахунковому відділі.

Сусі зворушена сиділа за своїм столиком. Вона була така схвильована, що не могла працювати.

В 3-тій годині прийшов до неї Талєр.

— Панно Клязен, — говорив він, — ви, очевидно тепер, коле ваше положення так змінилося, покинете своє місце.

Він нервово бавивсь олівцем і був дуже блідий.

— Я не маю того наміру — відповіла Сусі — я... я... хотіла би тут залишитись.

— Сусі! — закликав і підскочив. — Справді?

Вона покрасніла.

— Я можу тут залишитися — вона замнялася — бо... бо ти тут є.

Це дуже непрактично, коли двері мають скляні вікна, бо вже десять хвилин пізніше знав увесь персонал дому про те, що прокурент Талер палко обіймив і вицілував панну Клязен.

Переклав ЕЧ.

ПАМЯТІ ІВ. БОРОДАЙКЕВИЧА.

Дня 1. липня ц. р. відпровадило станиславівське громадянство на вічний спочинок небуденну людину, великого громадянина й українського патріота, бл. п. Івана Бородайкевича. Старше громадянство, яке ще памятає довоєнні часи, знає добре це імя, бо воно було загально відоме не тільки в усіх селах товмацького повіту, але також у інших суміжних повітах. Це той самий народній організатор, визначний селянський бесідник, що промовляв скрізь на вічах і ріжнородних зборах; це той, що знав найкраще селянську душу, тому вмів до неї промовити, переконати і спонукати до корисного діла.

Бл. п. Іван Бородайкевич уродився 1855 р. в селі Бортниках, товмацького повіту. Вже в ранній молодости, як самоук, вибивається на перше місце зпоміж своїх ровесників у селі, де опісля засновує культурно-освітні товариства й перебирає їхній провід у свої руки. З часом поширює свою діяльність на цілу товмацьку округу, при чому його організаційний хист, самопосвята, ідейний порив до громадської праці та сильна віра в певний успіх тієї праці зєднують йому загальну любов і пошану.

В 1908 р., примушений ріжними життєвими обставинами, покидає рідну землю й еміґрує до Америки, де дальше з молодечим запалом працює на всіх ділянках нашого національного життя. Яка широка була в Івана Бородайкевича скаля національного почування, як умів він цінити вартість усіх суспільних кругів, свідчить найкраще те, що за його ініціятивою американське робітництво засновує „Товариство допомоги українським письменникам-еміґрантам". Товариство, якому довгі роки проводив Бородайкевич, працювало під гаслом: „Робітники молота — робітникам пера".

Після 25-літнього побуту в Америці вертається Бородайкевич назад у рідну Батьківщину, замешкує у свого похресника — проф. Михайла Комановського у Станиславові і тут працює дальше над поширенням свого світогляду. До останньої хвилини свого життя не випускає книжки з рук, бо книжка була йому завсіди найбільшим приятелем і найкращою розрадою.

В грудні 1934 р. записав бл. п. Іван Бородайкевич усе своє майно в селі Бортниках, себто 9 морґів поля, хату і три сади, а крім цього ще й готівкою 6,430 зл., Кружкови „Рідної Школи" ім. Альбіни Яконович у Станиславові. У свому заповіті підчеркнув Покійний, що його бажанням є, щоб РІДНА ШКОЛА" використала це майно на основування господарської школи для дівчат, де наші сільські дівчата вчилисяб куховарства, або на оснування захоронки для малих дітей, де фахові вчительки виховувалиб дітвору для добра української нації.

Похорон бл. п. Івана Бородайкевича відбувся в Станиславові в супроводі трох священиків та численно зібраного громадянства. Співав місцевий хор „Думка", грала орхестра товариства „Зоря". Голова Кружка „Рідної Школи" ім. Альбіни Яконович, дир. Никифор Даниш, попрощав Покійного теплими словами з балькону камениці „Рідної Школи" при вул. Ґолуховського, а над могилою прощали його о. Антонишин Степан і сенатор д-р Іван Макух від громадянства Товмаччини.

Вічна Память народньому Працівникови й Добродієви „РІДНОЇ ШКОЛИ!" — („Діло").

Д. М.

ОСЕЛ НА АВДІЄНЦІЇ У ЛЕНІНА.

Свого часу кружляла по Совєтщині така анекдота: З приводу якогось большевицького свята приходили до Леніна ріжні делеґації, між іншими делеґації звірят. Перший прийшов кінь і говорив: „Я дав великі заслуги для вашого режіму, бо колиб не я, то Будьонний не був би міг створити своєї кавалерії, а без неї не вдержався би ваш режім" Прийшла корова. „Я, каже, викормила своїм молоком всіх большевицьких вождів, і колиб не я, вони би не виросли". На останку прийшов осел. Ленін засміявся і каже: „А ти пощо прийшов і кому ти потрібний?" Осел відповів з повагою: „Не іронізуй і не смійся, вожде, бо коли би не міліони таких як я, що зносять покірно всякі ваші експерименти, то ваша влада не вдержаласяб і 24 годин". Ленін признав йому найбільшу нагороду внаслідок положених ослом найбільших заслуг для утревалення большевицької влади.

Циган.

Циган: Пані дохторе, а що вам маю заплатити за ваш труд?

Лікар: Вам, бачу, зле поводиться, тому нічого від вас не візьму.

Циган: Та добре, прошу пана дохтора, але хто заплатить за ліки, які ви записали?

Теж питання.

— Чи ти спиш?
— Як я можу тобі відповісти, коли я сплю?!

———o———

Рак.

Пане докторе, я маю в шлунку рака.
— Як ви можете знати?
— Бо я його вчора зїв.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

На Рідну Школу.

На закінчення шкільного року комітет уладив пікнік для шкільних дітей, і чистий дохід з цього пікніку в сумі $10 призначив вислати через Обєднання на Рідну Школу.

В. Михалюк.

———o———

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

З хрестин на Рідний Край.

Молоді громадяни Петро і Марія Роґожа справляли забаву з нагоди народин їх донечки і при тій нагоді зібрано на визвольну боротьбу $3. Жертвували: Петро Гук 50 ц., а по 25 ц.: О. Косюк, Анна Ганчарик, П. Заяць, Д. Лукиник, Анна Саска, П. Дейла, Розалія Вецал, І. Рапко, І. Паньків, Д. Корніцький.

ШТУЧНИЙ ДОЩ.

Праця метеорольоґів і хеміків. — Які є успіхи до сьогодні?

Чарівники в Африці цілими годинами бють у бубни, щоби так упросити боґів, щоб зіслали дощ на землю; тибетанські лямаістичні ченці зчиняють галас тарахкалами, а австралійські туземці кричать до неба, коли воно безхмарне, щоби так спричинити дощ. Зате в Америці та в Европі техніки невпинно працюють над тим, щоби вкінці розвязати стару проблему штучного дощу.

Ті спроби вчених досі не давали більших успіхів. Ще й сьогодні не знаємо докладно, які це сили на землі рішають про погоду і як вони впливають. Знаємо лише, що то велитенські сили. Ствердили, наприклад, що атмосфера над північною півкулею в січні на яких десять міліярдів тон тяжча, ніж тодіж над південною півкулею. З цього легко можемо собі уявити, які то сили потрібні, щоби спричинити велике пересування повітряної маси в звязку з температурою, яка змінюється відповідно до пори року.

В 1919 році сповістив австралійський метеорольоґічний інститут, що може при помочі ракет і інших технічних засобів видобути дощ із хмар, які хочуть розійтися. Кождий такий дощ коштував би 400 фунтів, а стількиж виносили би річні видатки на удержання стацій для викликування дощу. Це було задорого, тому закинули дальші спроби у цій ділянці.

Два роки пізніше звернули на себе увагу світа спроби Американця Гетфилда, який старався витворити штучний дощ. Фармери зібрали між собою 50 тисяч долярів і дали їх Гетфилдови, щоби здійснив свою ідею. Тимчасом і ці спроби закінчилися дуже слабими вислідами.

В останніх роках здобули деякі успіхи ракетами, що вибухають серед хмар і так спричинюють дощ. Ті спроби робили у Швайцарії. І тут не було успіху.

Англійський дослідник Бенкрофт і гамбурський професор Вейґан робили спроби з розгонюванням мряки. При цьому притрапилося, що з мряки став падати дощ. Так осягли успіх, що є багато важніший, ніж цей, який старалися осягнути. Бенкрофт з літака сипав на хмари спеціяльно приладжений пісок. На зійдерському морі фізик Верарт сипав на хмари ледяний порошок, який концентрував вогкість у повітрі тай так здобував дощ. Сипали на хмари також каолін. Та всі ці спроби дали доволі малі успіхи.

У Росії старалися рішити цю справу при помочі електричного генератора високого напряження. Слали в хмари електричну струю з силою 75,000 вольт. Невідомо, які успіхи мали ці спроби. Пізніше ці спроби переводили в російському Туркестані та впевняли, що осягли дуже цінні успіхи в царині витворювання штучного дощу та спричинювання бурі. Одначе пізніше про все це перестали говорити, тому треба вірити, що ті вістки взагалі перебільшувано та що взагалі не було якихось надзвичайних успіхів.

Із усього бачимо, що давня проблема витворювання штучного дощу для людей і сьогодні ще не рішена. Можливо, що колись учені розвяжуть це питання.

„ЯКОВОВА ТЮТЮНЯРКА".

Славний муринський капітан Десалін, що в р. 1802—1804 побив тяжко Французів на острові Сан Домінґо та дався коронувати на цісаря Гаіті, принявши імя Яків І., був дуже жорстоким володарем. Головно були дуже жорстокі його присуди. Десалін при оголошувані присуду все послугувався своєю тютюняркою, щоби вона йому сказала, чи обвинувачений винний, чи невинний. Коли хто був обвинувачений, або приходив до Якова І. з якимсь проханням, володар отвирав тютюнярку й дивився, чи тютюн у ній вогкий. Коли був вогкий, то це для нього було ознакою, що дотичний чоловік невинний, або льояльний підданий. Інакше нещасник, який стояв перед володарем, був проголошений злочинцем, або змовником і на місці мусів згинути.

Цей Яків володів так два роки, поки його „вірні" піддані не вбили.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ.

(97)

Ґориль-людина присунув крісло до крат і засміявся. „Генрих Осьмий пробує намовити своїх сторонників проти мене — свого Творця! Одначе вони не будуть мені цеї ночі докучати. Тому поговорім собі весело, бо мабуть не буде більше нагоди".

Тепер Ронда відважилася сказати: „А яка то така дивна ціль, що ми маємо їй послужити?" „Цілком наукова", сказав нерадо хапун. „То так: Як я був іще студентом університету в Оксфорді, мене заінтересували досліди Лямарка й Дарвіна. Я рішився вести їх дальше.

„В 1857 р. — так, справді, бо я вже маю 102 роки життя — я набрав переконання, що я розвязав тайну дідичности. Коли я проголосив свою теорію, мені грозили шпиталем для божевільних. Одначе потайки я почав шукати предметів між людьми для моїх дослідів, от так, як я тепер хочу вжити вас обох для нового експерименту".

Тарзан і Ронда поглянули на себе взаїмно. Їм іще не був точно ясний цей експеримент, одначе вони розуміли, що він був грізний і строго науковий. А в своїй розмові дикун сказав, що такий досвід грозить смертю!